

MAGYAR SÁG

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Helyben: Egy óra kor. 1.—	Vidékre: Egy óra kor. 1.20
Negyedévre ——— 3.—	Negyedévre ——— 3.60
Félévre ——— 6.—	Félévre ——— 7.—
Egész évre ——— 12.—	Egész évre ——— 14.—

Egyes szám 4 fillér, vidéken 6 fillér.

A lap megjelenik hétfő kivételével mindennap.
Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
Telefon száma 54—67.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28
Hirdetések petit számítással, díjszabás szerint.
Apró hirdetések ára: egy szó 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillér.

Szociálpolitika a tót Felvidéken.

Írta: Emőd József.

Budapest, szeptember 13.
I.

Régi tapasztalás, hogy a magyar csak nagy veszedelmek idején tömörül zárt sorokba egymás mellé, midőn az ellenség már teljesen szervezkedve faltörő kosokkal működik s a nemzeti kultúra egy-egy erős várát elfoglalni kész. Az előrelátó, a veszedelmeket megelőző, állandó, kitartó defensiv munkálkodótól, mely például a különben csekélyebb tehetségű germán néptörzseket vezető szerepre képesítette, idegenkedett a multban s idegenkedik a jelenben is a magyar. Keleti nyugalommal, összetett karokkal — bár szemöldökeit néha már haragos ráncokba vonva — szemléli még most is az új honfoglalás folyamatát, mely egymásután dönti le az ezeréves mult megbízható oszlopait. Hosszu ideig tartott rettenetes szárazság után némi borulat mutatkozik itt is, ott is; hol északról, hol nyugatról; de az isteni erő, mely a bitangul hömpölygő vizpárákat termékeny zivatarrá volna egyesítendő, nem tud, vagy nem akar megnyilvánulni. A hosszas várakozásban elesüggött lélek még a foszlányos borulatból is új reményt merit, mert hiszen hit és remény nélkül élni nem lehet, az élethez pedig minden lény görcsösen ragaszkodik.

Egy ilyen reménykeltő borulat a meddő párak középette azon füzet, melyet Nyitra vármegyének a nemzetiségi viszonyok tanulmányozására kiküldött bizottsága nevében összeállított és közzétett: Esterházy János gróf, nyitrai lakó földbirtokos, főrendiházi tag. Esterházy István gróf fia és a nemzeti ügyért vértanuhalált szenvedett Jeszenák báró unokája, aki hű maradt az öröklött tradíciókhoz. Alapos adatgyűjtés és megfigyelés, legfőképp pedig lángoló hazaszeretet nyilvánul meg a közzétett sociológiai tanulmányban. Még azon naiv optimismus is, mely a füzetben több helyen felbukkan, tiszteletreméltó forrásból: az erős fajszeretettől ered s a magyar szívnek kedves és kellemes optimismusa hasonlít azon romlatlan kedélyű jó gyermekek jámbor óhajtatásához, kik egy szép mesét hallva felsóhajtának: «bárha ez úgy volna!»

Esterházy János szorgalommal, kitartással, hűséggel s legfőképp nagy szeretettel törtet a kitűzött cél: az igazság leplezetlen felismerése felé; ez idő szerint azonban még nem lát teljesen tisztán. De látni fog, ha továbbra is lankadatlan eréllyel melengeti keblében nemzete és faja nagy szeretetét. A szeretet csodákat művel; az megvilágít mindent, az érthetővé teszi az érthetlent, megoldhatóvá a megoldhatatlannak látszót s megtanítja az embert az idő, a mód és a mérték helyes alkalmazására, minden tulhajtás, minden igazságtalanság elkerülésével.

Esterházy János, mint vezérkari tiszt kitüntetéssel szolgált a hadseregben. Néhány év előtt átvette atyja örökét Nyitra-Ujlakon, megnősült s azóta falusi magányában tanulmányozza a nép lelkét, a nép életét civilben, mert hiszen uniformisban alkalmá volt tiszt korában is tanulmányozni. Judiciumának feltétlen biztosságát korlátozza, fészélyezi azon körülmény, hogy a katonaköpenyegét még nem vetette le egészen. A katonai nevelés — feltétlen subordináción alapul — még elfogulttá teszi, midőn főlebbvalók, hatóságok, a fenforgó esetben a közigazgatási apparátus ténykedéseit kell elbírálni.

Nyitramegyében emberemlékezet óta hírhavamva sem volt a nemzetiségi képviselőnek. Évtizedekig azon vármegyék közé soroltatott, melyek hűségesen beliferálják a 11 kormányparti képviselőt. S ime egy csapásra megváltozott a nép politikai érzelmvilága. 1901-ben nyolc ellenzéki képviselőt választott meg, közöttük két notorius pánszlávot, kiket a bíróság azóta a magyar nemzet elleni izgatás miatt 1—1 évi fegháza itélt. A nép tisztelete a hatóságok iránt hihetetlenül meglazult, a kivándorlás aggasztóan növekedőben van; oly sorozási kerületek is találtak ma már a megye területén, ahol a hadkötelesek 45 százaléka nem jelentkezett a sorozáshoz, mert nagy részük kint van Amerikában.

Ily hirtelen, nagy változások nem történhetek meg végzetes politikai hibák és közigazgatási fogyatékoságok nélkül. Hát bizony ezek felett a jól fegyverezett katona könnyedén átsiklott, mondván: «Vármegyénkben nagy súly van helyezve a néppel való jó bánásmódra, úgy hogy e téren szembeötlőbb ellenkező esetekkel csak elvétve találkozunk. A tisztviselők ellen nem lehet jogos panasza senkinek; hogy a nép még sem bizik bennük valami nagyon, az az egyházpolitikai küzdelmek utóhatása, összekötve ujabban azon nemzetiségi izgatásokkal, melyeknek mindig van antiszemitikus íze».

Az igazság a középben van. A dolgot meg is lehet fordítani. Jó közigazgatás mellett, mely a nép őszinte szeretetétől van áthatva, mely a közérdekeket soha ki nem szolgáltatja egyesek, sokszor a nép ellenségei önző érdekeinek, sem az egyházpolitikai küzdelmek, sem a nemzetiségi izgatások hálás talajra nem találhatnak oly békés természetű népnél, mint a nyitramegyei. Nem is találtak volna, ha közigazgatási gyöngeségeinket nem tetézte volna azon ingerültség, melyet az országszerte hirhetté vált Bánffy-féle nyitrai választások keltettek. Egy szerencsétlenül engedélyezett italmérségi engedély, félszegen kiszemelt és megválasztott jegyző, vagy szolgabíró, az uzsorának hallgatag eltűrése s közigazgatási támogatása a falu ellenségének, sok száz embernek nyomta a vándorbotot kezébe vagy terelte őket a nemzetiségi izgatók hatalma alá. Nemzetiségileg veszélyeztetett határvidéken, a

szolgabíró, a lelkész, a jegyző, a tanító mind egyenkint látható megtestesülései a magyar nemzeti eszmének — tehát méltók is legyenek rá. A magyar kultúra térfoglalása vagy visszaszorítása — mióta a magyar középirtokos osztály letört — kizárólag az ő kezükbe van letéve s ha munkájukba még egy más elem is bele kontárkodik, melyet a tót nép halálos ellenségének tart, akkor ez veszélyezteteti a sikert.

Budapest, szeptember 13.

A jövő évi költségvetés. Az összes szakminiszteriumok elkészültek már az 1905. évi költségvetésükkel, úgy, hogy a pénzügyminiszterium a jövő héten hozzá foghat az összköltségvetés összeállításához. E nagy és fáradságos munkához azonban mindössze két heti ideje marad a pénzügyminiszteriumnak, mert a szeptember hó 29-én tartandó minisztertanácsra, amelynek egyedüli tárgyát az 1905-iki költségvetés megállapítása fogja képezni, a költségvetésnek el kell készülni.

A honvédtisztképzés reformja. A honvédségnél most szervezik kerületi parancsnokságokint azokat a továbbképző tiszti tanfolyamokat, amelyek már régóta szervezve vannak a közös hadseregben «Officers Corps-Schule» név alatt. Ezeket a tiszti tanfolyamokat a honvédségnél eddig a Budapesten felállított ugynevezett felsőbb tiszti tanfolyam helyettesítette, melybe minden honvédezred egy-két hadnagyot, főhadnagyot küldött s itt minősítették e tisztek a hadiiskolába, mely Bécsben van s a vezérkari tiszteket képezi ki. A felsőbb tiszti tanfolyamból a honvédség részéről évente 6—8 hallgató jutott fel a hadi iskolába, a többi rendesen segéd-tiszti állásban nyert alkalmazást. A honvéd tisztek továbbképzésének ezen módzata most megszűnik s a tisztek jóval nagyobb száma nyer majd továbbképzést az egyes honvédkerületi parancsnokságokhoz decentralizált s a közös hadseregbeli Corps-Schuloknak megfelelő honvédkerületi tiszti tanfolyamoknál. Az új rendszernek következménye az lesz, hogy ezentúl a honvédtisztek közül többen kerülhetnek a hadi iskolába s így közvetve a vezérkarba.

A vízjogi törvény revíziója. Tallán földművelésügyi miniszter tervbe vette a vízjogi törvény revízióját. Ehhez az első lépés az a rendelet, melyet a vízrendező és vízhasznosító társulatokhoz a miniszter intézett. A miniszter ezeket mondja: A revízió célja az érvényben levő törvényeknél tapasztalt hiányok kiküszöbölése, a közigazgatási eljárás egyszerűsítése. A revízió alá venni szándékolt törvények közé esik a Tiszának, mellékfolyóinak, völgyeinek szabályozása, illetve ármentesítése. A miniszter arra hívja fel a társulatokat, hogy tapasztalataikat közöljék, kelően indokolt javaslataikat ez év végéig beküldjék. Szívesen venné a miniszter, ha a nyilatkozatok nem csak a törvények keretére szorítkoznának, de kiterjeszkednének az e téren kiadott rendeletek, szabályzatok és intézkedésekre, hogy melyek a feleslegesek, az elavultak a társulatok véleménye szerint, amelyek a gyakorlati életben nem váltak be, avagy fontosabb

ok nélkül a hatóságokra, a társulatokra munkaterhet rónak. A társulatok nagy örömmel vették a miniszter rendeletét és többen a maguk részéről hozzá akarnak járulni ahhoz, hogy a munkát a miniszter intenciója szerint minél helyesebbé, egyszerűbbé tegye a vízügyi közigazgatást.

Az új német főkonzul Budapesten. Mint a hivatalos lap mai száma közli, a király a közös külügyminiszter előterjesztésére, gróf Wedel Bothó Frigyes, a Budapestre kinevezett német császári főkonzulnak, a működési engedélyt megadta.

Beszámoló. A visói kerületben, mint onnan jelentik, Nagy Ferenc képviselő több községben beszámoló beszédet mondott, melyben különösen azt fejtegette, hogy a közös vámterületnek sokkal több hasznát látjuk, mint a mennyi hasznót az önálló vámterülettől remélhetnénk.

Krónika.

Budapest, szeptember 13.

Az őszi ökönyál szállong a levegőben a nyári szárazságtól elhervadt mezők felett. Ilyenkor itt Budapesten már élénkület szokott a politikai élet is. Most nem úgy van. A politikai pártklubok üresek, elhagyatottak. A miniszterek összejöttek egy tanácskozássra, azután ismét szétoszlottak. Tisza elment Gesztrre, Tallián Béla földmívelésügyi miniszter a Felvidéket járja, hogy meggyőződjék ő is elődje. Darányi Ignác által kezdeményezett, a hazafias kiseroszokat fölsegítő akció sikeres voltáról. Erről az eddigi jelentések szerint is valószínűleg meg fog győződni. Az országgyűlés október közepén való megnyitása előtt még egy miniszteri tanácskozás lesz, melyen előterjesztik az időközben elkészült törvényjavaslatokat, azután megkezdődik a parlamenti munka. Hogy mi lesz, mi nem lesz az anyaga, arról a következő értesüléseink vannak:

A kormány — ez értesülések szerint — a vám- és kereskedelmi szerződésekkel ebben az esztendőben nem fog előállni. Nem pedig azért, mert ezekre vonatkozólag országgyűlési felhatalmazás alapján van még a jövő esztendő végéig deje. A gazdasági kiegyezést Ausztriával ugyanis 1906-ig kell nyelbe ütni s ha az erre vonatkozó dolgokkal most, az őszszel előállna, akkor két parlamenti csatát kellene megvívnia. Egyet most, egyet a kiegyezési javaslatok előterjesztésekor. A kormány is úgy gondolkodik azonban, hogy két csata helyett jobb egy ütközet, ezért a vám- és kereskedelmi szerződések dolgával majd csak a jövő esztendőben áll elő.

Másként van azonban a dolog az ugynevezett véderő reform-javaslatokkal. Ezeket kötelezőleg még ebben az esztendőben el kell intézni. Bécsből már jönnek is hírek, hogy miként fogják intézni. A kétéves katonai szolgálatba *elvéleg* belemennek még a legfelsőbb katonai körök is, de ezzel az *elvi* belemenéssel szemben lesz azután hatalmas létszámelés és ezzel együtt a katonai pénzügyi kiadások jelentékeny emelése.

Ennél a kérdésnél várható tehát az ősszel összehívandó országgyűlésen a legerősebb parlamenti harc. Ennek a kérdésnek tárgyalásánál bontja ki az újjászületett nemzeti párt is legerősebben zászlaját, melyre a magyar érdekeknek a hadseregben való érvényesülése van felírva, mely lobogó a vidéken mostanában hatalmasabban hódít, mint valaha.

A várható nagy véderővitáról szólván, érdekessé tünik fel ebben mindenekelőtt a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt állásfoglalása. Ennek a pártnak egyik dogmája tudvalevőleg az önálló magyar hadsereg fölállítása. De felmerül az a kérdés, hogy mit cselekedett és mily eredményeket ért el a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt az önálló magyar hadsereg fölállításának dolgában? A vidéken azt mondják, hogy semmit. Hiszen mikor a nagy véderővita volt, a Kossuth-párt harcias elemeit maga a vezér leszerelte azzal, hogy ők letértek a mindent megtagadás elvi álláspontjáról azzal, hogy a hatvanhetes alapon álló Apponyi követeléseit támogatva, maguk is erre az alapra helyezkedtek. Ezt veszedelmesnek tartották a párt dogmájára nézve és megfújták a takarodót.

Amíg aztán Kossuth Ferenc leszerelt és nya-

rált és nyaralt hozzá közel álló politikai környezete, azalatt a nemrég feltüzelt függetlenségi polgárság el kezdett gondolkozni és még ma sem képes belenyugodni abba, hogy hát miért vitézkedtünk, deputációskodtunk mi annyit, ha katonai dolgokban csak ennyi az eredmény?

A gondolkodás vége elégedetlenség és a bizalom megcsappanása a 48-as politika sikerei iránt. Hogyan lehetne visszahódítani hitüknek régi erejével együtt a sok helyi demoralizált választókat: ez most a Kossuth-párt legnagyobb problémája. S ez a probléma, ha jó, ha rossz kedve van is hozzá, most már a pártot nyílt harcra kergeti a kormány ellen. Ezért jósolnak általában puskáporos parlamenti napokat, de az élestitésektől nem félnek valami nagyon.

A kormányt általában nem a közjogi, hanem a közgazdasági csatározásoktól féltik jobban. A katonai kérdésekben a parlamenti erőpróba eredménye körülbelül ismeretes és a parlament mai összetétele mellett nagyobb meglepetések nem igen várhatnak rájuk. Am a vámpolitikai kérdések eddig talán nem eléggé méltányolt és ismert erőket állíthatnak csatavonalba s csak az olasz kereskedelmi szerződésnek kell rosszul elsülnie, hogy a kormány országos elégedetlenséggel kerüljön szembe. A beavatottak tehát a kormány végleges helyzetére s a köznyugalomra nézve igazában döntőnek a kereskedelmi szerződések s a kiegyezés elintézésének mikéntjét tartják. Kedvező elintézés esetén a kormány közös vámterületi álláspontján sértetlenül marad, ellenkezőleg: a nemzeti termelés kiszolgáltatása esetén a külön vámterületekre irányuló akciók természetes támasz nélkül találnák a kormányt, melynek ennek következtében a politikai végelgyengülés állapotába kellene jutnia.

A földmívelésügyi miniszter Beregben.

Budapest, szeptember 13.

Tallián Béla földmívelésügyi miniszter felvidéki tanulmányútjában most kezdi csak utazásának tulajdonképpeni célját, a hegyvidéki akciónak megtekintését. Eddigi útja alatt csupán a kincstári erdőgazdaságokat és az azokkal kapcsolatos állami intézményeket vizsgálta meg, de most már a ruthén nép felségélyezése érdekében létesített állami intézmények látogatása következik. A miniszter — mint beregszászi tudósítónk jelenti — tegnap reggel nyolc órakor indult el Beregszászról, a megye felső részébe és ahol csak átvonult, mindenütt a legnagyobb lelkesedéssel fogadta a lakosság. Így Beregkövesden Barta Odön országgyűlési képviselő üdvözölte nagy sokaság élén és beszédében vázolta azt a hű ragaszkodást, melylyel a vidék népe a magyar állameszméhez ragaszkodik és kérte a vidék több nagyfontosságú kérdésének a megoldását s a nép haladásának előmozdítását. A miniszter meleg hangon mondott köszönetet és biztosította az egybegyűlteket, hogy felhangzottkívánásaikat a legkomolyabban fogja megfontolni és őszinte örömeire szolgálna, ha az állam anyagi erejéhez mérten a vidék érdekeit előmozdítaná. Ardánházán szintén nagy közönség várta a minisztert, akit az orosz ajku gyermekek a himnuszszal és szózzal leptek meg. Azután megtekintette a háziipari kiállítást, mely a termelés számos ágát öleli fel, amely tanúságot szolgáltat a nép munkásságának a hegyvidéki akció megindítása óta történt előhaladásáról. Amennyire az idő engedte, a miniszter az útjába eső több községben állott meg meg és a fogadására megjelent kisgazdákkal beszélgetett, behatólag tudakozódva az egyes vidékek viszonyai felől. Ugy szintén nagy érdeklődéssel szemlélte a vidék marhatenyésztésének bemutatása céljából felhajtott gulyákat is és meglepéssel tapasztalta, hogy a szarvasmarha állomány a felvidéken nemcsak elbanyagolva nincsen, de határozottan dícséretreméltóan gondozzák. Délután fél ötkor Munkácsra ért, hol Cseh Lajos polgármester üdvözölte, megköszönve a látogatást. Miután a miniszter erre válaszolt, meglátogatta a dohánygyárat, az állami gyermekmenedékhelyet és a gimnáziumi internátust. Délután 6

órákor gróf Schönborn Károly kastélyának nagytermében Munkács összes egyházi, katonai és polgári hatóságainak, valamint a nőegylet tisztelgéseit fogadta. Beöthy Pál főispán meleghangú üdvözlétére válaszolva, kijelentette a miniszter, hogy rövid itt időzése alatt is meggyőződött a vidék népének felségélyezésére elődje által indított akció sikeréről és kijelentette, hogy *jövőre is a jelenlegi mederben kívánja folytatni e munkásságot.* Meleg elismeréssel nyilatkozott gróf Schönborn Buchheim Károlynak az akció érdekében eddig kifejtett tevékenységéről, akinek úgy erkölcsi, mint anyagi támogatásáért a kormány köszönetét fejezte ki, végül pedig kérte az egész helyi társadalom további támogatását. Ezután bemutatták a miniszternek a küldöttség tagjait, kikkel hosszabban társalgott. Este gróf Schönborn Károly rendezett a miniszter tiszteletére nagy lakomát, amelyre Firczák Gyula püspök, a káptalan tagjai és több előkelőség volt hivatalos.

A japán-orosz háború.

Budapest, szeptember 13.

Szentpétervárról egész ártatlanul jelentik, hogy az ottani katonai körök nem hiszik, hogy a japán sereg Karbinban fog szembeszállani Kuropatkinnal, mert ezáltal — ugymond — a japánok az összeköttetés vonalától 5—600 kilométernyire eltérnének s ez csak Kuropatkinnak válnék előnyére. Ez igazán érdekes jelentés, mert sok minden következtethető belőle. Kiolvasható belőle az, hogy Kuropatkin a liaojangi vereség után úgy nekiindult a «visszavonulásnak», hogy az orosz határig meg sem áll.

Következtethető belőle továbbá az is, hogy az oroszok a japánoknak orosz földre való bevonulását sem tartják kizártnak s lehetetlennek. A Kuropatkinba vetett bizalom tehát megrendült. Pétervárott s az orosz katonai körök feladták Mandsuriát. Nem hiszik, hogy Kuropatkin Mandsuriában még komolyabb ellentállást fejthetne ki s szembe merne szállani a japánokkal. Ez nagyon lehangoló kritikája az eseményeknek s a helyzetnek.

A haretérről különben fontosabb hírek nem érkeztek. Néhány távirat azt mondja, hogy újabb mozgolódás vehető észre s hogy a japánok lassan vonulnak előre. Tehát megint vonulnak előre. Eddigi vesztéglésüknek azonban korántsem a fáradtság volt az oka, hanem be akarták rendezni Liaojangot főhadiszállásnak s japán erősségné. Az orosz hadsereg azonban ennek dacára sem folytathatta nyugodtan visszavonulását, mert a japánoknak elég csapatuk maradt az üldözésre s ezek feladatuknak meg is feleltek alaposan.

Amidőn tehát azt jelentik, hogy a japánok most már újra előnyomulnak, ez azt jelenti, hogy újra haditerv szerint operálnak és a sztrategia szabályai szerint haladnak az oroszok után. Épp ezért nincs kizárva, hogy a legközelebbi napokban az üldöző japán csapatok visszarendeléséről — amit az orosz hírforrások bizonyára futamodásnak fognak minősíteni — fogunk hallani.

Port-Arthur ostromáról ma sem vettünk újabb híreket. Az oroszok keményen tartják magukat, a japánok pedig lankadatlanul bombázzák a várat, anélkül, hogy előnyt vivhatnának ki.

Mai távirataink a következők:

A szárazföldi harctérről.

Tokio, szeptember 13.

Tegnap éjjelkor Oyama tábornagy jelentése érkezett ide, amely az orosz csapatok Jantai és Mukden melletti hadállásáról részleteket közöl. Eszerint jelentékeny lovascsapat áll Pinghajcsó mellett, mintegy 24 angol mértföldnyi távolságban a Jantai állomástól keletre. Egy másik csapat Pinghajcsótól északra

fekvő Pilingcsajt tartja megszállva. Huncsangtünből a Mukdentől keletre fekvő országot mellől lovascsapatokat jelentenek. Rumencusan közelében is, amelyet a japánok megszállva tartanak, orosz lovas-ság foglalt állást. Kisebb lovascsapatok vannak Fancsiatumban, Usucuiban és Mensukufuban a Jantai és Mukden közötti vasut mentén. Ezek a csapatok valószínűleg összeköttetést tartanak fenn egymás között és az ellenséget szemmel kísérik.

Tokió, szeptember 13.

A mandzsuriai hadseregről szóló jelentés siralmasnak mondja a harcon kívül állók állapotát Liaojangban. Hír szerint az oroszok megakadályozták a nem harcolók eltávolítását, akik közül sokat megölték vagy megsebesítettek. Helyzetük leirhatatlan. Természetes, hogy a japánok fegyvergyőlyői is megölték vagy megsebesítettek néhány nem harcolót, de ezért is az oroszok felelősek. A jelentés azt mondja továbbá, hogy Westwater angol misszionárius, mintegy 200 megsebesült japánt biztonságba helyeztet és ápolt. Oyama tábornagy egy kiegészítő jelentése azt mondja, hogy a liaojangi harc után a japánok kétféle dum-dum lövedéket találtak, amelyek az 1891-es fegyver lövedékéhez hasonlítanak, de nem egészen azonosok azzal. A japánok kerestek olyan fegyvert, amelybe ez a lövedék teljesen beleillik, de eddig nem találtak. A japánok között előfordult olyan sebesülés, amely arra enged következtetni, hogy az oroszok dum-dum lövedékkel lőttek, ám a japánok eddig nem konstatahálták véglegesen ilyen lövedéktől való megsebesülést. Erre az ügyre vonatkozó fényképek és iratok utban vannak, amelyek az ügyet megvilágítják majd.

London, szeptember 13.

A pekingi orosz követet utasította kormánya, hogy szólaljon fel erélyesen a kínai kormányánál abban az esetben, ha bebizonyul, hogy két japán hadosztály, amelyek Mukdentől északnyugat felé nyomultak, semleges kínai területen Kinmingtan felől akarja megkerülni az orosz sereget.

Berlin, szeptember 13.

Szentpétervárról táviratozzák a Berliner Lokalanzeigernek, hogy a japánok gyors menetelésben vonulnak Tienling felé. A japán főszere megkerülő oldalmozdulatokkal és szinlelt visszavonulásokkal igyekszik valódi célját és utirányát leplezni, míg az orosz hadállásokról a japán vezérkart pontosan értesítik a kínai kémek. Az egyre érkező orosz segédszeregekkel az orosz sereg még mindig nem lesz tulsúlyban, mert a japánok is folyton kapnak erősítéseket Niucsanganon át.

Még mindig fenyeget az a veszedelem, hogy Kuroki serege északi irányt fog venni és a vasuti összeköttetést megszakítja.

Tiencsin, szeptember 13.

Linevics tábornok 50.000 főnyi sereggel Wladivostokból Korea északkeleti részén áthaladva, igyekszik Kurokit Föngvangcsöngtől elvágni. A kezdeményezést az orosz sereg egyelőre nem ragadhatja a maga hatalmába a japán seregtől.

London, szeptember 13.

Oyama marsall jelentette Tokióba, hogy orosz lovas-ság és tüzérség mutatkozott Jantai és Mukden közt a vasut mentén. Hozzáteszi jelentéséhez Oyama, hogy ez az orosz hadosztály fenn akarja tartani az összeköttetést az orosz derékhaddal.

Port-Arthur ostroma.

Tokió, szept. 13.

A Daily Maily tudósítója megbízható forrásból arról értesül, hogy a japán ostromlószereg Port-Arthur előtt meg fogja változtatni haditervét. A gyalogság nem fog ezentúl rohamtámadást intézni a vár ellen, mert az igen nagy emberáldozatba kerül, hanem a várostromok eddigi elvei szerint iparkodni fog a védő helyőrséget teljesen elzárni a külvilágtól.

Tokióban nyíltan bevallják, hogy a vezérkar csa-

lódott, amikor Port-Arthur ellenállóképességét nem sokra becsülte, sőt kicsinyelte. A japán ostromló seregnek Port-Arthur előtt szenvedett veszteségeit Tokióban hivatalos helyen nem tudják pontosan, de igen nagyok tartják. Általában azt hiszik, hogy a japánok holtakban és sebesültekben kilencezer embert veszítettek, de az sem lehetetlen, hogy ennél a számnál sokkal nagyobb volt a veszteség.

Részletek a döntő ütközetről.

Tokio, szept. 13.

Ma részletek érkeztek Kuroki tábornoknak augusztus 28-ikától szeptember 3-ig folytatott harci műveleteiről. Ezen idő alatt a csapatok állandóan a legnagyobb nélkülözések közepette küzdöttek, minthogy az oroszok Kuroki seregének a főszereggel való összeköttetési vonalát elvágták. A csapatok 24 órán át étlen szomjan voltak és kénytelenek voltak egy kis szárított rizsszel beérni. Az augusztus 30-iki Susiko melletti éjjeli ütközetről az oroszok fényzórokat használtak, hogy a területet megvilágítsák. Ez alkalommal iszonyu tüzelést intéztek a japán állásokra. Szerdán este a japánok, miután az oroszok támadását visszaverték, elfoglalták a Jantai bányák közelében fekvő dombláncot, amely Tajaótól nyugatra vonul el. A következő napon a japánok 16 ágyúval támadták meg az oroszokat, akik erősítéseket kaptak. A japánok Pionsiku mellett álló hadosztályukat Pintaicsuhoz tolták előre. Itt egy csapatot hagytak hátra, ők maguk nyugatra nyomultak előre. A japánok középső hadereje elfoglalta a Hayingtajtól nyugatra fekvő magaslatokat, itt azonban az oroszok koncentrált tüzének volt kitéve és nagy veszteségeket szenvedett, úgy, hogy ezt az állását csak nagy küzdelem árán tudta megtartani. Az oroszok a japánok centrumára és jobbszárnyára egyszerre két oldalról tüzeltek. A japán tüzérség kedvezőtlen állást foglalt el és nagy veszteségeket szenvedett. Péntek este három orosz dandár megtámadta a japánok jobbszárnyát és centrumát és csak azáltal sikerült őket visszavetni, hogy a japánok balszárnyáról a kellő pillanatban csapatok érkeztek.

Mukden, szept. 13.

Az általános nyugalom a múlt heti borzalmas csaták után váratlanul jött. A japánok nem szállották meg Jantait, hanem Liaojangot rendezik be téli szállásnak. Éjjel-nappal dolgoznak a város megerősítésén, temérdek eleséget, hadiszert, löport halmoznak fel.

Kínaiak beszélnek, hogy a japán sereg szeptember végével készül észak felé nyomulni.

A Lena.

San-Francisco, szeptember 13.

A Lena orosz gőzös ideérkezett. A Lenának az volt a feladata, hogy elfogja az Amerika-Maru nevű japán gőzöst, amely értékes hadi dugárut visz. A Lena azonban elszalasztotta a japán gőzöst és minthogy szene elfogyott, befutott a kikötőbe. Goodrich admirális parancsot kapott, hogy vizsgálja meg a hajót s csak abban az esetben engedje meg, hogy a Lena San-Franciscóban maradjon, ha sérüléseit kell kijavítani, ellenkező esetben pedig szereltesse le a hajót.

TÁVIRATOK.

Arnauták és montenegróiak harca.

Cettinje, szeptember 13. A Mokra Planina mellett újabb incidens történt. Arnauták megtámadták montenegrói pásztorokat, de miután ezek segélyt kaptak, visszautították őket. Egy pásztor megsebesült. Két arnauta elesett, egy megsebesült.

Konstantinápoly, szeptember 13. A montenegróiak és malisszóiak között szeptember 9-ikének éjjelén végbement vörös verekedés egy régi legelőperből támadt. A jelentőség nélküli helyi esemény megvizsgálására bizottságot küldöttek ki, amely ezt előreláthatólag rendezni is fogja.

A macedon mozgalmak.

Konstantinápoly, szept. 13. Sakir pasa kossevóvá válik, ki ezidőszere Prisenben tartózkodik, mind- eddig eredmény nélkül tárgyal a ljumaiakkal. Ezek ugyanis közvetlenül a Yildiztól kérnek választ követeléseikre. A katonaság megerősítésére két zászlóalj érkezett Prisenbe. Az a belgrádi hír, hogy az albánok a Becsani kolostor közelében fekvő falu összes keresztény lakosságát lemészárolták, nem nyert megerősítést. A hír valószínűtlen, mert Sakir basa legutóbbi ipeki tartózkodása alkalmával Becsani falvában is hátrahagyott egy csapat különítményt.

A hererók.

Berlin, szeptember 13. Trotha tábornok e hó 10-ről délelőtt 10 órakor Otjonduból (Német-Délnyugat-Afrika) a következőket jelent: Esztorf e hó 9-én Ovinaua-Nauaban egy elvonuló hereró-csapatra bukkant és rövid ellenállás után a sűrű cserjében legyőzte őket. Ötven hererót megölték, közülük egy lovas megsebesítettek. A hererók főcsapata látszólag délnyugat felé menekült.

Magyar kiállítás a kétfejű sas alatt.

Budapest, szeptember 13.

Felháborító hírt ad a st.-louis-i kiállítás magyar csoportjáról a newyorki Szabadság hozzánk ma érkezett száma, melynek híradásai — ha időközben nem változtattak a dolgon — a legnagyobb mebotránkozással tölthetnek el. Arról ír ugyanis amerikai lapársunk, hogy a st.-louis-i kiállítás magyar csoportjában számos kétfejű sas látható. Hogy miképpen kerültek ezek oda, arról nincs hír, de az tény, hogy miként a Szabadság írja: «A szép fekete-sárga lobogó alatt és a kétfejű sas védőszárnya alatt ott találjuk a «Szegei Rózsapaprika»-gyár tulajdonosának nevét Kötányi Johan urat, aki gyártmányát az osztrák védelme alatt bocsátja a közönség figyelmébe. Milán Draganec szintén osztrák lobogó alatt hirdeti teasütemény gyártmányát, bár gyára Zágrábban, tehát Magyarországon van. Ez az a szerény, Magyarországot eltörpítő kiállítás, melyet bizony szégyenkezve szemlélünk végig. S ha ami szavunk kevés arra, hogy az ott előforduló, a magyar nemzetet sértő hibák és hamisságok onnan eltávolíttassanak, hisszük, hogy az interparlamentáris konferencia magyar tagjai szavára egy kis változást fog eszani az, aki arra illetékes». — Ehhez nem kell kommentár. Valóban szégyenletes dolog, hogy éppen a külföld előtt produkáljuk így magunkat. De nemcsak eddig van. Az egész kiállításban a magyar államiságnak nyomát alig találjuk. Az osztrákoknak külön pavillonjuk van, míg a magyar kiállítás a «Manufactur» épületében egy kis magyar stílus házacskában van elhelyezve, olyképpen, mintha a mi iparszernokunk belsejében építenének egy kis bődét. A ház Horthy Pál tanár terve után készült. A kapuval szemben ékeskedik Zala György műve, I. Ferenc József bronz mellszobra. A ház bejáratát egy kovácsolt vasból készült kapu zárja el. Az első termet az arany és ezüst ötvösmunkák és domborművek foglalják el. (Feszületek, kelyhek, csattok, kisebb szobrocskák, tálak stb.) A második termet majolika és porcellán tárgyak töltik be. A harmadik terem modern hazai ebédlőt ábrázol szép barna diótából üveg betétekkel. Van ezenkívül két kisebb szoba, az egyik egy falusi jómódu parasztszobát kék tulipános burtorral, a másik egy gyermekszobát tár elénk. Itt találunk magyar ködmönöket, bundákat, pruszlikot, tarisznyát, sőt cifra kulesot és dohányzacskót. Ez a magyar kiállítás. Ezzel szemben, mint már említettük, az osztrákoknak külön pavillonjuk van s a falon egy óriási térképet függesztettek ki, melyen Magyarország határvonal nélkül van bejelölve az osztrák birodalomba és Budapest felett ott húzódik el a kedves név: Ausztria. Ezért van azután, hogy az Egyesült-Államok hivatalos térképén, ahol Sofia, Cettinje, Belgrád stb. városnevek előfordulnak, Budapestet nem találjuk. Nagy szégyen lesz, hogyha a magyar interparlamentáris kiküldöttek is ilyennek fogják

találni az állapotokat, de meg vagyunk győződve, hogy a dolog nem marad annyiban s a kiállítás megnyitásáig hátralevő pár hétre legalább megváltoztatják, ami még megváltoztatható.

NAPIHIREK.

Budapest, szeptember 13.

— (Időjárás.) A két depresszió közül az egyik Észak-keleten, a másik pedig Északnyugaton van és egy nagyobb kiterjedésű maximum Ausztria-Magyarországot borítja. Esők voltak Nyugat-Európában Orosz- és részben Németországban. Nyugaton a hőmérséklet emelkedett.

Hazánkban az idő, szörványosan előfordult kevés esőtől eltekintve, száraz volt. A hőmérséklet alacsonyabb lett és éjjeli minimuma az északi beltől 5° Celsius alá süllyedt.

Jóslat:

Hőemelkedés és nyugaton elvélve eső várható.

Hőmérséklet: 22 C. fok.

— (Személyi hír.) *Rapács* Radó földmívelésügyi miniszteri tanácsos, helyettes államtitkár szabadságáról visszajött és átvette hivatala vezetését.

— (A bolgár fejedelem a Hofburgban.) *Ferdinánd* bolgár fejedelem tegnap délelőtt 1 órakor Bécsbe érkezett. Délután 4 órakor a fejedelmi királyunknál kihallgatáson volt. Később királyunk a Kóburg-palotában viszonzotta a fejedelem látogatását. Este 6 órakor Schönbrunnban *Ferdinánd* fejedelem tiszteletére ebéd volt, amelyen résztvett a bolgár fejedelem kíséretével, *Gesov* diplomáciai ügyvivő személyzetével, gróf *Goluchowski* külügyminiszter, *Körber* miniszterelnök, báró *Beck* vezérkari főnök, a legfőbb udvari méltóságok stb. A bolgár fejedelem látogatásával kapcsolatban a bécsi félhivatalos színezetű *Fremdenblatt* a következőket írja: A bolgár fejedelem korrekt magatartásával, melyet a béke fentartása érdekében tanusított, jogot szerzett a barátságos fogadtatásra és a fejedelem az illetékes körökkel való érintkezés közben meggyőződhetik róla, hogy Bécsben rokonszenven és érdeklődéssel viselnek Bulgária fejlődése iránt. A bolgár diplomáciai ügyekről eddig királyunk *Edvard* angol királylyal, a szaloniki-i orosz főkonzullal, a krétai kormányzóval és most pedig a bolgár fejedelemmel folytatott beszélgetést. A kihallgatáson fogadott személyekből látható, hogy mily irányban fejlődnek majd a Balkán ügyek. A bécsi *Zeit* estilapja a következőket írja a bolgár fejedelem kihallgatásáról:

«Nagy feltűnést keltett, hogy ő felsége mégis fogadta *Ferdinánd* fejedelmet. Az udvarnak e hangulatváltozását *Edvard* királynak kell tulajdonítani, akit egy audiencián a fejedelem megkért, hogy legyen szószólója *Ferenc József* királynál. *Edvard* király tényleg támogatta a fejedelem kérését *Ferenc József* királyhoz intézett levelében.

A kihallgatáson szó sem volt akut politikai kérdésekről. A fejedelem a leghatározottabban megcáfolta azt a gyanúsítást, mintha akár ő, akár kormányja támogatva volna a forradalmi propagandát a Balkán-zavargások alkalmával. *Ferdinánd* fejedelem biztosította a királyt, hogy minden tőle telhetőt el fog követni a forradalmi szervezetnek ártalmatlanná tételére.

A *Zeit* értesülése szerint királyunk megelégedéssel vette tudomásul ezt az ígéretet.

A bolgár fejedelem tegnap este Bécsből Ebenthalba utazott.

— (Faképnél hagyott menyasszony.) London előkelő köreinek olyan szenzációja van, amely hosszú időnkig beszéd tárgyat fogja képezni. A londoni Lordmayor leányát az esküvő napján faképnél hagyta vőlegénye. *Miss Constance Ritchie*, a Lordmayor leánya egy *Malcalman* nevű egyiptomi szolgálatban levő magasabb állambívalnokkal járt jegyben s tegnap kellett volna az esküvőnek megtörténni. London legelőkelőbb köreinek részvéte mellett folyt le tegnapelőtt este a Lordmayor házában az ünnepi est, de a vőlegény már ezen sem jelent meg. A tegnapi kitűzött esküvőn is hiába várták a vőlegényt, aki a lapokban közzé is tette

már, hogy visszalép a házasságtól. A menyasszony súlyos betegnek fekszik apja házában.

— (Lotz Károly betegsége.) Lotz Károlynak, a nagynevű festőművésznek az állapotában tegnap óta komolyabb változás nem történt. A mester ma délelőtt nagyon kimerültnék látszott és ezért háziorvosa, *Mutschenbacher* dr. injekciókat alkalmazott. Holnap délután a háziorvos újabb konziliumot tart Székács tanárral. A beteg festőművész *Andrássy-uti* lakásán sokan tesznek látogatást, de a mesterhez senkit sem bocsátanak be.

— (Aranyimésés püspök.) Szatmárról írják: *Meszlényi* Gyula, a szatmári egyházmegye agg püspöke, szeptember 17-én üli meg áldozópapságának félévszázados évfordulóját. A jubileumi örömnappal alkalmából *Kádár* Ambrus dr. pápai prelátus, püspöki vikárius, körlevelet intézett az egyházmegye papságához, melyben megemlékezve a főpásztor áldásos működéséről, megállapítja a jubileumi ünnepség sorrendjét.

— (Norvég tudós Kolozsvárt.) Erdekes vendége van pár nap óta Kolozsvárnak. *Nielsen* Konrád, a krisztianiai egyetem tudós tanára időzik Kolozsvárról azért, hogy a magyar nyelvet megtanulja. A tudós professzor hat hét óta van Magyarországon, a nyári napokat a szovátai fürdőn töltötte s innen utazott Kolozsvárra. E rövid idő alatt is már annyira megtanulta a magyar nyelvet, hogy fennakadás és hiba nélkül beszél a társaságban magyarul. A tudós professzor, ki dr. Szádeczky Lajos egyetemi tanár vendége, a magyar nyelvet a finn nyelvvel való rokonsága miatt óhajta megtanulni, mivel a finn-ugor összehasonlító nyelvtudományt adja elő a krisztianiai egyetemen.

— (A német trónörökös házassága.) Berlińi udvari körökben azt beszélik, hogy a trónörökös esküvőjét 1905. március 22-ére tűzték ki, amely napon a szertartás a szokottnál nagyobb fényvel és pompával fog megtörténni, mert a vőlegény az első *Hohenzollern*, aki mint a német birodalom trónörököse nősül meg. Március 22-ike különben I. Vilmos császár születésnapja.

— (Kanovich püspök ünneplése.) *Kanovich* Béla Mór józsefvárosi apátplebánoshoz abból az alkalomból, hogy a király corzoi címzetes püspökké nevezte ki és hogy pappá szentelésének ötvenedik évfordulóját ünneplte, az ország minden részéből érkeztek az üdvözlő levelek és táviratok. *Vaszary* Kolos bíbornok hercegprímás a következő távirato küldötte:

«Ötven éves áldozópapi jubileuma alkalmából főpásztori szeretettel üdvözlöm nagyságodat és kérem Istent, hogy felgerjesztve és megújítva a kegyelmet, melyet a közfelfétel által nyert, felszentelése napján egyre gazdagabb áldást, vigaszt és üdvöt árasztson ugy nagyságodra, mint hievere.

Vaszary Kolos.»

— (Fenyegető sztrájk.) A milánói munkások — mint onnan táviratozzák — általános sztrájkot akarnak kezdeni Olaszországban. Tegnap Milanóban körülbelül 4000 munkás gyűlést tartott s elhatározta, hogy Olaszország összes munkásait sztrájkra fogja felszólítani, megboszulandó a katonaság és a kormány erőszakoskodásait, amelyeket legutóbb a sztrájkolókkal szemben elkövettek. A milánói munkások a gyűlés után a dóm előtt sereglettek egybe és lármás tüntetést rendeztek. A sztrájkolókat a rendőrség csak a csendőrök segítségével volt képes széljelzavarni.

— (Fellázadt matrózok.) Jelentettük, hogy az «*Andromeda*» nevű nagy négyárbocos Fiuméba érkezett s hogy a hajó kapitánya a tengeren öngyilkossá lett. Most — mint Fiuméből jelentik — a hajón tegnap véres lázadás tört ki. A matrózok megtámadták az ideiglenesen parancsnokló másodkapitányt és késszurásokkal halálosan megsebesítették. Mikor látták, hogy áldozatuk életjelt nem ad, a szakácsnak támadtak és agyonszúrták. Két matróz, akik a kapitány védelmére keltek, könnyen megsebesültek. A további vérengzésnek, amelynek oka a rossz élelmelés, a rendőrség vetett véget. Fiuméből táviratozzák: Az «*Andromeda*» nevű négy árbocos angol vitorlászajó matrózai közül nyolcat valami szabálytalanság miatt a szolgálatból elbocsátották. Ezek bosszút forralva a hajó tisztjei ellen, tegnap este váratlanul a hajón termettek, amelynek parancsnoka távol volt. A matrózok az ügyeletes tisztet és a szakácsot szidalmazták és a szakácsot tetteg is bántalmazták. A szakács önvédelemből revolvert

rántott és annak mind a hat töltését a matrózokra lőtte. Egyet szíven talált s az rögtön meg is halt, egy másikat négy lövéssel halálosan megsebesített. A hatóság erőlyes vizsgálatot indított. Ez az a hajó, melynek parancsnoka Fiuméba jövet a tengerbe ugrott s ott veszett.

— (Lujza hercegnő Párisban.) Párisból jelentik, hogy *Kóburg* Lujza hercegnő tegnap megbízta ügyvédjét, *Summer* drt, hogy *Lépine* rendőrfőnök-nél jelentse be párisi lakását. A szabadságon levő rendőrfőnök helyett *Laurent* helyettes-rendőrfőnök fogadta az ügyvédet és megbízta, hogy a rendőrség nevében köszönje meg a hercegnőnek udvariasságát. Hozzátette, hogy a rendőrség természetesen eddig is tudta, hogy a hercegnő Párisban van, ahol teljesen biztonságban érezheti magát, ha csak viselkedésével nem igyekszik a közfigyelmet magára vonni. A rendőrség ismeri *Mattasich* párisi lakását is. Lujza hercegnő megengedte *Mattasich*nak, hogy podgyászat a szálló egy ötödik emeleti szobájában helyezze el, amelynek első emeletén a hercegnő lakik. *Mattasich* minden este formális meghívást kap, hogy a hercegnőnél jelenjék meg vacsorára, de vacsora után azonnal el kell hagyni a szállót. A hercegnő a minap elolvasta *Bourget* egyik legújabb regényét és azután kritikát írt a regényről. A kritikát az aktákhoz csatolják, hogy ezzel is bizonyítsák a hercegnő épelméjűségét. A hercegnő mellett társalkodóján kívül két eseléd van.

— (A nemzetközi sajtókongresszus.) Bécsből jelentik, hogy a sajtókongresszus tegnap megkezdte érdemleges tárgyalását. Az első ülés elején megválasztották országok szerint az alelnököket. Magyarországból *Rákosi* Jenőt választották meg. A kongresszus *Rákosi* Jenő elnöklésével, legelőször is *Singer* elnök előadása alapján a sajtó méltóságának és a kari bíróságok alkotásának kérdését tárgyalta. Elénk vita után egyhangulag elfogadták az elnök által javasolt szöveget és utasították a középponti irodát, hogy fogjon hozzá a különböző bíróságok szervezéséhez, hogy azok a legközelebbi kongresszusi évben megkezdhesék működésüket. Az ülés vége előtt újra *Singer* Vilmos foglalta el az elnöki széket és meleg szavakkal méltatta *Rákosi* Jenő alelnök érdemeit, *Singer* ezeket mondta a többi közt:

Hálás köszönetemet fejezem ki *Rákosi* urnak az ülés kitűnő vezetéseért. Nagy örömmel szolgál, hogy figyelmüket életének egy dátumára terelhetem, amely tiszteletben és sikerekben oly gazdag pályafutásának kezdete volt. 1864-ben, tehát negyven esztendővel ezelőtt írta meg *V. László* című drámáját és ugyanennek az esztendőnek második felében fejezte be *Ezopus* című drámáját, amelynek oly nagy és megérdemelt sikere volt. *Rákosi* honfitársai bizonyára nem fognak megelégedezni erről a dátumról, de azt hiszem, hogy a kongresszuson lévő barátaihoz is illik, hogy a gratuláljanak és azt kívánják neki, hogy a következő negyven esztendő is oly tele legyen tiszteességgel és sikerekkel, mint az első negyven esztendő. (Zajos tetszés taps.)

Az elnök azután berekesztette az ülést. *Körber* miniszterelnök tegnap estét adott a sajtókongresszus tagjainak tiszteletére. Az est rendkívül fényes lefolyású volt. A vendégek egészen megtöltötték a fényes termeket. A legelső vendégek egyike volt *Rajner* főherceg, aki főudvarmesterével, *Orsini-Rosenberg* gróffal jelent meg. Ott voltak továbbá *Goluchowski* gróf külügyminiszter, *Burián* báró, *Pitreich* lovag, *Wittek*, *Hartel*, *Call*, *Giovanelli* és *Pientak* miniszterek, Németország, Franciaország, Anglia és Spanyolország nagykövetei, Hollandia, Szerbia, Görögország, Japánország és Kína követei, az összes közös és osztrák miniszterek, a helytartó, a polgármester, az állami és udvari méltóságok, a katonai és polgári hatóságok fejei, számos képviselő, a sajtókongresszusnak majdnem összes tagjai feleségükkel, a bécsi újságok szerkesztői és főbb munkatársai. A miniszterelnöknek mindegyik vendége számára volt néhány barátságos szava; hosszasan beszélgetett *Rákosi* Jenővel, *Csajthay* Ferencel, *Mikszáth* Kálmánnal, *Szilágyi* Gézával és *Falk* Zsigmond lovaggal.

— (Házasság.) Ifju *Gulner* Gyula, *Gulner* Gyula volt belügyi államtitkár fia eljegyezte özvegy *bucholdi Buchwald* Józsefné, szül. báró *Wassmer* Emilia leányát, *Gizellát* Mezőberényből.

— (Hohenlohe ismét birtokot vett.) Ez alkalommal csak háromszáznegyven holdnyi területet, melyet — mint értesülünk — *Hohenlohe*

herceg legutóbb megvásárolt Zsdjár tátrai községtől. A herceg legújabb vásárlásának története a következő: Zsdjár községnek, amely Magyarországon a legmagasabban, a magas Tátra északi oldalán fekszik, e fekvésénél fogva mezőgazdaságilag alig megművelhető talaja van. Lakosai sűrűn vándoroltak Amerikába, ahol némi pénzhez jutottak. Hazatérve elhatározták, hogy jobb, termőképesebb vidéken vásárolnak ingatlant. Ilyennek a szepesmegyei Petróc községben nemesi birtok kínálkozott, mely a szepesváraljai járásban fekszik és a löseai hitelbank tulajdona. A földek megszerzésének lényeges feltétele az volt, hogy sikerüljön valakinek a zsdjári zabföldeket eladni, amire azonban semmiféle kilátásuk nem volt. Szorultságukban küldöttsegileg több ízben is fölkeresték Hohenlohe herceget és kérték, vegye meg földjeiket. A herceg, a felajánlott 340 holdat, holdanként 550 korona vételárban megvette.

— (Hauptmann Gerhard házassága.) Mint Berlinből jelentik, Hauptmann Gerhard, a hírneves író, még szeptemberben házasságra lép Marschalk Margit volt színésznővel, aki «Az elsőlyedt harang» című drámai költeménye megalkotásánál a darabban szereplő tündéralak modeljéül szolgált. A költő szerelme már régebbi keletű és maga bevalotta, hogy «Az elsőlyedt harang» című drámai költeménye megírása alkalmával Rautendelein tündér alakjának megrajzolásánál mostani menyasszonyának képe lebegett szeme előtt.

— (Magyar zászló New-Yorkban.) New-Yorkból jelentik: Szép ünnepély színhelye volt a múlt napokban a brooklyni Washington-Park, ahol a new-yorki Szent István-Egylet tartotta zászlószentelési ünnepélyét. Több mint kétezer főre menő közönség jelent meg a szép és nagykiterjedésű parkban, amely e napon kedélyes és valódi magyar multság színhelye volt. A gyönyörű nemzeti zászlót a délelőtti folyamán Illyassevics Kornél görög-katolikus lelkész a templomban már felszentelte, az emelvényen pedig Várlaky Sándor bethlehemi római katolikus plebános szentelte fel és elmondta a valóban hatóságos, ünnepi szónoklatát. Utána Illyassevics Kornél mondott szép ünnepi beszédet s a Newyorki Magyar Dalkör két szép alkalmi dalt adott elő a már megszokott hatással. Most a zászlót Várhelyi Lipótné és Debrószky Gyuláné asszonyok, mint keresztanyák, rövid szavak kíséretében felavatták és szalagokkal díszítették fel. A Nemzeti Szövegség s dr. Gerster Árpád nevében Nimsger Gyula, Desseffy Tamás főkonzul nevében Nyíri János és Kohányi Tihamér szerkesztő nevében Horváth József vert be szöveget a rudba.

— (Zsidók üldözése.) Berlinből táviratozza tudósítónk, hogy az orosz távirati iroda nem adott hírt azokról a zsidóüldözésekről, amelyek Kownóban voltak. Kievi magántáviratok közlik, hogy Kownóban a heti vásár alatt katonák megrohanták a zsidó gyümölcskereskedőket és nemcsak áruikat dezmálták meg, hanem pénzüket is elvették. A zsidók elkésredetten védekeztek, ami felbőszítette a katonákat és fegyveresen támadták meg a kereskedőket, bódéikat pedig lerombolták. A pusztítás közben érték oda a tiszték, de a katonák nem is hederítettek rájuk. A rombolásnak azzal vetettek véget, hogy a tűzoltóság a fecskendővel vonult ki és vizsugarakkal kergette szét a katonákat.

— (A rendőrség hírei.) A züllés útján. A rendőrség letartóztatta Reck Sándor 20 éves volt segédjegyzőt lopás miatt. Reck Sándor ágyat bérelt Tarján orvosnővendék névvel a Kerepesi-ut 55. számú házában. Ma reggel egyik lakótársának nadrágjából kilopta a pénztárcát, amelyvel tovább akart állani. A gyanús embert azonban figyelték és lefogták. Azt mondja, hogy a nyomor vitte a bűn útjára. — Kitétt gyermek. A Práter-utca 45. számú ház kapuja alatt ma reggel egy 6-7 hónaposnak látszó flugyermeget találtak kitéve. Atadták az állami gyermekmenhelynek. A rendőrség a bűnös anyát nyomozza. — Kifogott holttest. A Rökk-féle gépgyár irányában ma reggel egy ismeretlen férfi holttestét fogták ki a Dunából. Beszállították a boncoló intézetbe, hol le fogják fényképezni.

x Fölhívjuk olvasóink figyelmét Herceg és Horvát Budapest, Kerepesi-ut 52. szám alatt, az «Adria» szállóval szemben létező női-divatruházára.

x Tisztelt olvasóink figyelmét felhívjuk Gichner János paplan-, matrác és kárpitosáru-gyáros lapunk mai számában megjelent hirdetésére.

Az építőmesterek munkazárata.

Budapest, szeptember 13.

Az építőmunkások és munkaadók között tegnap volt a békéltető tárgyalás a belvárosi előjáróságnál, de ez eredménytelen maradt.

A tárgyaláson Pesti Ferenc előjáró elnökölt. A kormány részéről Lode Rezső királyi iparfelügyelő, a rendőrségtől pedig Garlathy Odón kerületi kapitány jelent meg; a jegyzőkönyvet Ivánszky Imre vezette. A mestereket képviselték: Jakabffy Ferenc, Báthory István, Majorossy Géza, Pucher István, Havel Lipót építőmesterek és Dávid János közművesmester. A segédek részéről pedig ezek voltak a békéltető-bizottság tagjai: Mújdricza József, Garbai Sándor, Halupka Nándor, Kis Ferenc, Stassni József és Scili János. Az előjáró felszólítására Jakabffy Ferenc adta elő az építőmesterek megokolását, hogy miért zárták ki munkasaikat a dologból. Ismertette a bojkottok történetét, a szakegyesület visszaéléseit, a szerződéseknek a munkások részéről való megszegését s kijelentette, hogy mindaddig, amíg kormánygaranciát nem kapnak arra, hogy a segédek nem szeghetik meg többé a szerződést s hét közben nem hagyhatják abba az elvégzett munkát, nem kötnék újabb szerződést a munkásokkal. Azt is kívánják az építőmesterek, hogy ha meg lesz szabva a bérminimum, állapításuk meg az is, hogy mennyi a minimális munka, amelyet a segédnek okvetlenül el kell végeznie. Néhány évvel ezelőtt kevesebb bérminimumért még 700 téglát rakott be naponta egy-egy közművessegéd, ma pedig, amikor 3 korona 60 fillér a minimális bér s 8 korona fizetést is kapnak a segédek, már csak 300 téglát raknak be. A segédek álláspontját Garbai Sándor adta elő. Kívánják a bizalmiférfi rendszer végleges elismerését, a feketeizta eltörlését, a kivívott bérjavítás főtartását s hogy azok is adják meg a bojkottal elért nagyobb bért, akik eddig még nem adták meg; végül kívánják, hogy a munkások panaszainak elintézésére állandó bizottság alakuljon mesterekből és segédekből. Pesti Ferenc előjáró felszólította a feleket, hogy igyekezzenek kívánságaikban közelebb jutni egymáshoz. Helyeselte a mestereknek azt a követelését, hogy a munkaminimum törvényesen megállapításuk, de kifogást tett az ellen, hogy külön kormánygaranciát akarnak a szerződés biztosítására. A mesterek részéről újra felszólaltak Majorossy Géza és Báthory István, akik kijelentették, hogy kormánygarancia nélkül nem is tárgyalnak tovább s a béke köztétésére egy miniszteri tanácsot óhajtanak. Pesti Ferenc előjáró erre kijelentette, hogy a békéltető tárgyalást, mint sikerre nem vezetőt, berekeszti s 6 maga békéltető-bizottságot többé össze nem hív.

A magyar építőmesterek végrehajtó-bizottsága ma délben tartott ülést, melyen különösebb fordulat nem történt. Felolvasták az iglói ipartestület átiratát, amely kitarásra buzdítja az építőmestereket. Érthetetlennek tartják, hogy amíg Bécsben, ahol jobb gazdasági és munkabérvizonyok vannak, már a zárlat kimondása előtt maga a kereskedelemügyi miniszter vette a kezébe az ügyet, addig nálunk az ügy iránt eddig még érdeklődés nem mutatkozott.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Solymosi Elek.

Budapest, szeptember 13.

Megható hangu levélben bucsuzik el Solymosi Elek, a színpadtól visszavonuló művész az ő kedves és jóakaró barátaitól, a hírlapíróktól, kik az ő színészi működését, mint írja, minden időben jóindulatulag bírálták s őt művészi törekvéseiben mindig hiven támogatták. Oly hangon bucsuzik el Solymosi, mintha végakarát adná tudtul, mint egy haldokló, holott ha akár életkorát, akár művészi multját vesszük, még teljességgel nem tartozik a veterán színészek közé, kiknek a «jól megérdemelt nyugalom» még dukálna. Miután azonban — úgy lehet — Solymosit már nem látjuk többé mint színészt, bucsuzunk el tőle egyelőre, mint ahogy ő akarja.

Solymosi Eleket azért hiszik nagyon régi színésznek, mert 1872 óta állandóan a fővárosban szerepelt. Tehát 32 év óta a főváros népe az ő közönsége s színészkedése első négy évét leszámítva, egész élete itt telt el. Színészszé

1868-ban lett, csakhamar Miklós Gyula társulatához került, mely egy merész, de szerencsétlen gondolattal az István-téren egy kis bódében próbálkozott mint második állandó budapesti magyar színházzal közönséget hódítani. E próbálkozás azért volt szerencsétlen, mert a nézőtér parányisága még állandó tele házak mellett sem fedezhette volna a kiadásokat, már pedig állandó tele házak sohasem voltak Budapesten.

A fővárosban 1867-től kezdve két magyar színház küzdött az uralkodó némettel. Egyik a Nemzeti, melyben akkor dráma, népszínmű és opera felváltva foglalta el a hét estét, a másik a budai lánchídtéren, a mai kereskedelmi miniszterium helyén épült u. n. Népszínház, mely Molnár György igazgatása alatt fénykorát és bukását is megérte. A kiváló tragikus nagyon rossz igazgató volt, mert epikureista hajlama oltárán áldozta fel a művészi és eleinte igen fényes anyagi eredményeket. E színház hazafias drámákat, látványosságokat, operetteket, bohózatokat hozott színre, de koronként tragédiákat és hazai vigjátékokat is. Számos fiatal magyar író műve ott került először bemutatásra; többek között Berczik Árpád vigjátéki tehetsége is ott bontogatta először szárnyait.

A Molnár-féle Népszínház bukása és lebontatása után Miklós Gyula vidéki színiigazgatónak jutott eszébe, hogy megossza a nagyon is felszaporodott színházjáró közönséget s egy új magyar színházat építsen. Ha az István-téri kis riegelwand-bódé négyszer akkora lett volna s ha Miklós egy fővárosi színiigazgatónak megfelelő műzslés felett rendelkezik, színháza fényes eredményeket ér el és talán ma is fenn áll. Azonban a regie-költség és a bevétel között folytonos deficit volt, a műzslés pedig «A pap szakácsnéja», «Szuzi ur keservei» s a «Molnár és gyermeke» által határoltatték. Néha igen ügyes dolgok is kerültek színre, így a legelső operettje, melyet adott, a «Háromesőrű kacsa» határozott nagy sikert aratott, «Szép Heléna», «Orfeusz» és egyéb operettjei kasszadarabok voltak s egy-két parodiája is igen tetszett, például Szigligeti «Amerikai» című népszínművének parodiája s pár eredeti népszínmű, mint Tóth Ede «Kerekes András»-a és mások.

Miklós színháza mutatta be először Budapestnek Solymosi Eleket, kinek őseredetű humor egy csapással meghódította közönségét. Addig komikusnak csupán a kistestű, vézna hangú és ügyetlen mozgásu alakot tartották s a Nemzeti Színházban a kitűnő komikus, Sántha Antal, a paraztkomikus Réthy bácsi és a vendégül fellépett Vizváry Gyula alakjához fűződött a komikum fogalma. Solymosi volt az első hosszúra nyúlt komikus, ki az arcfintorgatások komikuma helyett egészen szolid eszközökkel ért el utolérhetlen komikai hatásokat. Ugyancsak Miklós színházából ismert meg a budapesti közönség Vizváry Gyulát is, Debrecen híres komikusát is, ki aztán nemsokára átment a Nemzetibe. Ugyanitt volt Kassay Vidor is, az ő rendkívül nagy komikai tehetséggel, melyet Molnár Népszínháza fedezett fel s melyet teljes virágzására a Rákosi Népszínháza fejlesztett ki. Miklós színháza mutatta be először a széphangu Kápolnay János tenoristát is, ki a Kerepesi-uti Népszínháznak két évtizeden át volt egyik oszlopa, ott ösmertük meg Káldy Gyulát, a karnagyot, később az Operaház igazgatóját, a Dékány-nővéreket (Káldyné Dékány Terézt és Dékány Rózát), a széphangu két énekesnőt, Lukácsy Sándort, a népszínműíró mint rendezőt, a két kis Liezenmayer-lányt, az eleven temperamentumu táncosnőket, Tharassovics Margitot, Breznay Gézát, Szakáll Antalt, Szép Jánost, a vidék jelesebb erőit és sok más jó erőt, kik közül többen ma is teljes erővel működnek.

A megbukott vállalat után Solymosi vidékre került rövid időre, de mindig visszajött az arénákba. Azt lehet mondani, hogy szakadatlanul a főváros közönsége előtt volt egészen 1875-ig is, midőn az ujonnan épült Népszínház egyik kiváló tagjává lett. Ugy a régi, mint az új Népszínházban a jellemkomikum és az operettbuffo szerepkörét töltte be. A francia operettek bamba minisztereit, márkijait mesteriebben senki sem adta nálánál, de azért drámai szerepekben is igen megállotta helyét, seriousus énekekben és drámai

ábrázolásban egyaránt. A «Kornevilli harangok» marquisját és Gáspár apóját egyenlő művészetel adta, ez utóbbit megrázó hatással, de ugyanakkor a «Tót leány» Misujában, a «Nebántsvirág» részeg örmesterében és más ábrázolásával halálra kacagtatva közönségét.

Solymosi ritka jó kolléga volt mindig s mint oktató is kitűnő. Színésziskolája a jobbak közé tartozik s ellentétben némely más magániskolával, a művészi szempont az irányadó nála. Színészkedésének harminchat esztendeje alatt kevés vagy semmi összetűzése sem volt társaival, pedig nem mai napság történt az meg, hogy együtt játszott a Miklósy-féle színházban Vizvárinéval mint «Bánk bán» Melindájával. Visszavonulását fájjaljuk, de a nyugalmat őszintén kívánjuk neki. Derék harcosa volt közművelődésünknek, az elismerést megérdemli. k. g.

* Bemutató a Népszínházban. A Népszínház a holnap, szerdán megkezdődő új szezonjának első hetében, szeptember 16-án, pénteken mutatja be az első újdonságot, nevezetesen ekkor hozza színre az operetteszemélyzet Engel és Horstnak «Der Grade Michel» című bécsi életképét «Rézi» címen *Abonyi* Arpád és *Faragó* Jenő átdolgozásában. A zenésített fővárosi életkép premiérebőrlenten kívül kerül színre.

* A kolozsvári új színház. Kolozsvárról jelentik, hogy ott tegnap kezdték meg az új Nemzeti Színház épületének építését. A színház mostani épületét 1821-ben nyitották meg és 1865-ben alakították át. Most ez lesz második állandó épülete az első magyar nemzeti színháznak.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

Az elfeledett végrendelet.

— Erdekes hagyatéki pör. —

Budapest, szeptember 13.

Rendkívül érdekes és részleteiben megkapó esetről értesít bennünket *szombathelyi* tudósítónk. Egy duszagzag öreg ur megházasodott s egy évvel esküvője után kis leánya született. Három évvel ezelőtt, mikor az apa elhunyt, általános csodálatra csak egy régi végrendeletet találtak iratai között — amelyben oldalági rokonaira hagyja vagyonát — kis leányáról, akit pedig a hálványozásig imádott, egy sorral sem emlékezett meg. Az érdekes esetből pör támadt s az első bíróság — jogi szempontból természetesen mellőzte a gyermek gyámjának kérelmét. Most azonban alapos remény van arra, hogy a fatális feledékenységet a bírói bölcsesség helyreigazítja.

Három éve annak, hogy Vasmegye egyik ismert férfia, *Ebergényi* István nagybirtokos elhunyt. Az ő halálával fiágon magvaszakadt az Ebergényiek családjának, mert Ebergényi István csak egyetlen egy *Margit* nevű alig kétesztendő kis leánygyermekét hagyott hátra, aki Ebergényi Istvánnak *Haxthausen* bárónéval kötött házasságából származott. Alig záródott be a halott mögött a családi sírból, egy meglepő hír röppent szíjjel, amely Ebergényi családjának barátait a legkínosabban érintette és utóbb ez a híresztelés igaznak is bizonyul. *Ebergényi István* után a 80-as évek elejéről kelt végrendeletet találtak, amelynek értelmében Ebergényi egész vagyonát unokaöccseire, *Leontine* nővérének fiaira, a két *Almássy* testvérré hagyta. Az *Almássy* fivérek ezen végrendelet alapján igényt is támasztottak Ebergényi hagyatékára.

Ebergényi Istvánnak barátai, kik ismerték az elhunyt utolsó éveinek történetét és tudták, hogy Ebergényi micsoda szeretettel csüngött fiatal feleségén és kis leányán, az első perctől fogva tisztában voltak azzal, hogy itt következményeiben kiszámíthatatlan tévedésről van szó, mert lehetetlen, hogy Ebergényi meg akarta fosztani örökségétől egyetlen gyermekét, vagy hogy őt köteles részre kívánta volna szorítani. Kezdetől fogva nyilvánvaló volt, hogy a szóban forgó végrendeletet, melyet a *Stieder-Ernuszt* párbajban kimúlt *Ernuszt Gézával* vívott párbaja előtt készített, félretette és írásai között elkeverte, sőt később annyira megfeledkezett róla, hogy mikor megházasodott és később apává lett, eszébe sem jutott, hogy valahol van egy oly írása, mely ha meg

nem semmisítették, egyetlen gyermekének óriási megkárosítására vezet. Halála előtt felesége, barátai és bizalmasabb belső s régi cselédei előtt számtalanszor nyilatkozott úgy, hogy halála után minden kis *Margit* leányáé lesz.

Hiábavaló volt azonban minden fáradozás, hogy a végrendelet kelté után mintegy másfél évtizeddel született kis leányka természetes jogait *Almássyék*kal békés uton elismertessék, a két *Almássy* fivér ragaszkodva az irás betűjéhez, bírói uton lépéseket tettek az Ebergényi nagy és értékes birtokok megszerzése iránt. A szombathelyi törvényszék tényleg hely adott az *Almássy-féle* keresetnek és kimondta, hogy az Ebergényi István hagyatéka, az Ebergényi *Margit*ot megillető köteles rész levonásával *Almássyék*at illeti. Együttal pedig elutasította öv. Ebergényi Istvánnénak, mint Ebergényi *Margit* gyámjának, a végrendelet érvénytelenítése iránt beadott vizontkeresetét.

A törvényszék ezen ítéletét most a győri királyi tábla *Eredics* Ferenc királyi tanácsos ügyvéd által benyújtott felebbezés alapján teljesen megváltoztatta. A királyi tábla ítélete szerint *Almássyék* keresetükkel elutasítottak, az özvegy haszonélvezeti joga megállapítottak, kiskoru Ebergényi *Margit* egyedüli örökösnek kijelentetik és özvegy Ebergényi Istvánné vizontkeresetének hely adatik. Az ügy most a Kuria elé fog kerülni.

== Sikkasztó körjegyző. A kártyaszennyvedélynek lett az áldozata *Szabó* Ferenc volt nógrádmegyei körjegyző. Kisebb-nagyobb összegeket, amiket adózó felek fizettek neki, elsikkasztott s a kártyaasztalhoz vitt, ahol közel 1000 koronát eljátszott. Jó ideje üzte a sikkasztásokat, míg végre neszét vették a dolognak. *Szabó* érezte, hogy gyanakszanak már rá s azért jobbnak látta a saját jószántából való jelentkezést. Ez év elején beállított a balassagyarmati törvényszék vizsgálóbírájához, akinek sirva vallotta meg az ő bűnét. Nyomban letartóztatták s a balassagyarmati törvényszék ötven rendbeli hivatali sikkasztás vétségeért harmadfélévi fegyházra ítélte a könnyelmű fiatalembert. A budapesti kir. ítélőtábla *Bakonyi* Imre bíró előadása mellett ma tárgyalta az ügyet és *Baloghy* György főügyész helyettes felszólalása után harmadfélévi börtönre enyhítette a kiszabott büntetést: ebből nyolc hónapot kitöltöttnek vett. A vádlott a tárgyalás befejeztével kérte szabadlábra helyeztetését, kérelmét azonban a kir. ítélőtábla elutasította.

== Vasutasok pörei. Kolozsvárról jelentik: Az esküdtzéki ciklus hétfőn kezdődött két sajtóperrel. Még a vasutas sztrájk idején írott cikkek miatt igaztással vádolták *Müller* Gyula szabót, aki felhívást írt s demonstrációt akarván rendezni a vasutasok mellett, kinyomatva szétosztogatta a közönség között. *Müller* a tárgyaláson kijelentette, hogy csak a rokonszenvet akarta felkelteni, mire a bíróság az esküdtek verdiktje alapján felmentette. A másik pör vádlottja dr. *Óvári* Elemér, a Kolozsvári Hírlap főszerkesztője volt, aki a vasutas pórtartalékosokat behívó rendelet alkalmával lapjában cikket írt, melyben az ügyesség lázítást látott. *Óvári* védőbeszéde után szintén felmentették.

KÖZGAZDASÁG.

Budapest, szeptember 13.

Takarmányhiány. A pénzügyminiszter a következő körrendeletet intézte az alája rendelt összes pénzügyigazgatóságokhoz:

Mínt hogy az idei takarmányhiány mellett fölmerülhet az az eset, hogy egyes mezőgazdasági szesziföldök a szesztermelésnél nyert moslékfeleslegüket más gazdáknak elárúsítani fogják, figyelmeztetem a pénzügyigazgatóságokat, hogy az az arány, melyben a szesztermelésnél nyert moslék a szesziföldével kapcsolatos mezőgazdaságnak, mint takarmány átadandó, illetőleg az az arány, melyben a moslékon sajtát, vagy más számláján oly rendelkezéssel tartandók marhák, hogy az e marhaktól származó trágya a szesziföldével kapcsolatos mezőgazdaságnak átadassék, a szeszadótörvény végr. iránti utasítás 2. §-a IV. 3. i) pontjában foglalt határozmányban jut kifejezésre és értesitem az igazgató-

ságot, hogy ennél fogva nem kifogásolható az, ha egyes mezőgazdasági szesziföldevállalkozók az ezen aránnak megfelelő fölhasználás mellett mutatkozó moslékfeleslegüket más gazdáknak elárúsítják. Továbbá figyelmeztetem az igazgatóságokat, hogy a fentebb említett arányba beszámítandó felhasználásnak tekintendő az is, ha a szesziföldevállalkozó más gazdáknak ugyan, de azzal a kötelezettséggel ad moslékot, hogy ezek a gazdák az e moslékon tartott marhától származó trágyát a szesziföldével kapcsolatos mezőgazdaságnak átadni kötelesek. Amennyiben az egyes mezőgazdasági szesziföldék moslékuknak egy részét — tehát nem a mosléknak csupán felesleges mennyiségét — ezen több említett módon szándékoznak értékesíteni, kötelesek lesznek ezt a szándékot az igazgatóságnál bejelenteni s egyidejűleg az erre vonatkozó, a névalírásokra nézve hitelesített szerződésnek eredeti példányait, vagy azok hitelesített másolatát benyújtani. Jelen körrendeletem úgy a kerületében lévő mezőgazdasági szesziföldék vállalkozóival, valamint ezen szesziföldék felügyeletével megbízott pénzügyi közvegekkel is haladéktalanul közlendő.

A Szolnokdobokamegyei Gazdasági Egyesület tekintettel a takarmányhiányra, több darab kézi hajtású szecsckavagót szerzett be és azt *Deesen* állandóan kiállítatja. Az egyesület *Venniss* Gyula szaktanár útján olyan szecsckavagókat is hoz forgalomba, melyeket a legkisebb fa-lusi kovács utána csinálhatja.

BUDAPESTI TŐZSDÉK.

Gabona-tőzsde.

Buza jó kínálat és ugyanolyan vételkedv mellett elkelt körülbelül 25.000 mm. 5 fillérrel magasabb árákon.

Egyéb cikkek buzával egyetemben kellemesebbek voltak.

Buza.

Tiszavidéki: 100 mm. 82 k. 10.85 korona, 100 mm. 81.5 k. 10.65 korona, 1500 mm. 81 k. 10.85 korona, 1500 mm. 81 k. 10.85 korona, 800 mm. 81 k. 10.85 korona, 800 mm. 81 k. 10.85 korona, 300 mm. 81 k. 10.82.5 korona, 200 mm. 81 k. 10.82.5 korona, 100 mm. 81 k. 10.82.5 korona, 350 mm. 81 k. 10.77.5 korona, 100 mm. 81 k. 10.75 korona, 1350 mm. 81 k. 10.70 korona, 400 mm. 80 k. 10.80 korona, 100 mm. 80 k. 10.80 korona, 100 mm. 80 k. 10.65 korona, 300 mm. 80 k., 100 mm. 80.5 k., 200 mm. 79.5 k. 10.80 korona, 100 mm. 79.3 k. 10.65 korona, 300 mm. 79 k. 10.60 korona, 100 mm. 79 k., 100 mm. 80 k., 100 mm. 81 k. 10.65 korona, 200 mm. 78.5 k. 10.45 korona, 100 mm. 76.5 k. 10.35 korona.

Rozs.

100 mm. 7.85 korona, 100 mm. 7.70 korona.

Zab (új áru.)

300 mm. 7.35 korona, 140 mm. 7.25 korona, 100 mm. 7.25 korona, 200 mm. 7.22.5 korona, 100 mm. 7.20 korona.

Érték-tőzsde.

Kevés üzlet mellett az irányzat általában tartott volt. Nagyobb emelkedés csak a *Salgótarjáni* kőszénbánya részvényekben állott be, melyek a tegnapi árfolyamukkal szemben 25 korona javulást tüntettek fel.

Az előtőzsdén jegyeztek:

Osztrák hitel	648.25	648.75	649.—	—
Magyar hitel	759.25	759.70	759.50	—
4% koronajáradék	97.10	97.10	97.10	—
Leszámitolóbank	455.50	455.50	—	—
Jelzálogbank részv.	509.—	500.—	509.—	—
Rimamurányi	512.—	512.—	512.—	—
Allamvasut	639.—	639.—	639.—	—
Városi villamos	843.—	341.50	341.50	—
Budapesti Közfűt.	581.50	581.50	581.—	—
Salgótarjáni	568.—	577.—	583.—	—

A déli tőzsdén zárultak:

Osztrák hitelrészvény	649.75	—	—	—
Magyar hitelrészv.	760.—	—	—	—
4% koronajáradék	97.10	—	—	—
Leszámitolóbank	455.50	—	—	—
Jelzálogbank részv.	509.—	—	—	—
Rimamurányi	512.—	—	—	—
Allamvasut	642.75	—	—	—
Városi villamos	341.50	—	—	—
Budapesti közfűt.	581.—	—	—	—
Salgótarjáni	577.—	—	—	—

Felelős szerkesztő: MAGYAR GYULA.

Laptulajdonos a «Magyarság» lapkiadóvállalat.

SZÍNHÁZAK.

Szerda, 1904 szeptember 14-én.

Nemzeti színház,

Attaché.

Vigjáték 3 felv. Kezdeté fél 8 óraker.

Vigszínház.

Louise.

Bohózat 4 felv. Irta: Pierre Veber. Kezdeté fél 8 óraker.

Király színház.

Főlöszleges férjek.

Bohózat 8 felv. Irta: Beóthy L. Kezdeté fél 8 óraker.

Magyar színház.

Csak tréfa.

Énekes bohóság 3 felv. Irta és zenéjét szerző: Verő Gy. Kezdeté fél 8 óraker.

Uránia

A gyermek.

Vetített és mozgóképéekkel. Irta: Hathalmi Gabnay Ferenc Kezdeté fél 8 óraker.

Fővárosi nyári színház.

Apajune a vízi szellem.

Nagy látványos operette 3 felv. Zenéjét szerző: Millöcker. Kezdeté fél 8 óraker.

Városligeti nyári színház.

Szentes J. 25 éves színészeti jubileuma és jutalomjátéka.

Spihákok.

Operett 3 felv. Zen. szerző: Ziehrer Kezdeté fél 8 óraker.

KALAP-KIRÁLY

elismert specialista 3-4-5 koronás

elsőrangú különlegességekben

Budapest, IV., Eskü-ut 6. szám.

(Klotild Palota).

ISKOLAKÖNYVEK

Az ország összes intézetel részére a legolcsóbb áron kaphatók

KUN S. antiquáros könyvkereskedőnél BUDAPEST IV. Múzeum-körut 21. sz.

Használt tankönyvek átvételnek vagy becseréltetnek. — Az egyetemi fakultások, jogakadémia és más egyéb főiskolákon használt könyvek szintén igen olcsó áron kaphatók.

Pénzkölcsönt

kaphatnak: állami, megyei, városi hivatalnokok és katonatisztek 5-25 évi amortizációra ötéltelvény ellenében és a legtöbb esetben kezessé nélkül. Leboncoltási határidő 15 nap. Semmiféle előzetes kiadás nincsen!

Váltókölcsönt: ugy helybelieknek, mint vidékre minden hitelképes egyénnek 5-8 nap alatt folyószámlák csekély havi visszafizetés ellenében, esetleg 5 évi amortizációra is.

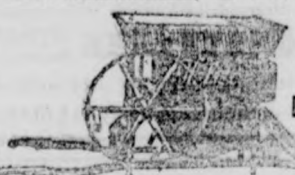
Jelzálogkölcsönt: földre, telkekre, bérházakra 4-5%os kamatozás ellenében 30 nap alatt. Konvertálók hiteket 30 nap alatt 25-50 lefizetés mellett.

Megkeresésre válaszbelvagy ellenében kimerülő értesítést ad

Kaufmann Kálmán

Budapest, VII., Király-utca 54.

Bittmann Pál gépműhelye

Bpest, IX., Lónyai-utca 36. szám.

HALADÁS legtekintélyesebb szőlőmorzsoló. A szőlőszemet tökéletesen összezúzza és a csutától teljesen elkülönítve éli az alatta álló kádba. Árjegyzék és referenciákkal szivesen szolgálunk. Örönként 1400 kg. szőlőt morzsol. — Az éretlen szemeket a csutakkal együtt a D nyíláson adja ki. Az országos pozsonyi kiállításán az első eredmél díjaztatott. (321)

LEGSZEBB... LEGJOBB... LEGOLCSÓBB. PAP LAN PAP LAN PAP LAN

ÖSSZEHAJTHATÓ VASÁGY TACÉLSÓDRONY 3KIVEHETŐ MATRACCAL 10Ft. ÁGYBETÉT 5Ft. **GICHNER JÁNOS**

paplan, matrac és kárpitosáru gyáros, szőnye, függöny, vasbutor stb. nagy raktára. 150

Budapest, VII. ker., Erzsébet-körut 20. sz.

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök. Vidék megrendelések pontosan eszközöltetnek, nem tetsző áruk kicseréltetnek, vagy a pénz visszaadatik.

SCHMIDT M.

szíjgyártó, nyerges és bőrdobos

Bpest, VIII., Kerepesi-ut 25.

Kocsizó- és lovaglószerzők.

359 Mindennemli utazóbőröndök.

Megrendelések és javítások pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Az egyedül létező valódi angol

SZÉPÍTŐSZER

a Balassa-féle valódi angol

UGORKA-TEJ,

mely azonnal eltávolít minden szőpöt, májfoltot, pattanást, bőrtörést (mitesszer) stb. és az arcnak irissz tisztséget, fiataloságot kölcsönöz.

Egy üveg ára 2 K, ehhez Ugorka-szappan 1 K, poudra 2 K.

Főszékhely: Balassa Kornél gyogy. BUDAPEST. dősi hely: szecserára Erzsébetfalva. Kapható minden gyógyszerárban. Főraktár Budapesten: Török József gyógyszerárban, Király-u. 12. és Andrássy-ut 26.

Brázy-féle családi háza
Keresek egy három szobás földszintes családi háza egy kis kerttel vagy jó egészséges udvarral a pesti vagy budai oldalon, lehetőleg közel a villanyos vasúthoz, 1200-1400 korona évi bér mellett vagy örök áron, évi 2000 korona törlesztésre november elsején való beköltözködés mellett. Szives közvetítés nélküli ajánlatot a kiadóba kérve H. H. 110. alatt.

sósórszesz.
Használati utasítás minden üveghez mellékelve van. Nagy üveg 2 korona. Kis üveg 1 korona. Kapható mindenütt.

HIRDETÉSEKET felvesz a "MAGYARSÁG" kiadóhivatala

Balaton fonyód-fürdőtelep. — Vasuti fürdőszálloda. —

Legkellemesebb nyaralóhely a Balaton vidéken.

Olcsó szobák! e e Legjobb konyha!

Schusztér Hugó szállodája.

Bővebb felvilágosítást kaphat

Budapest, Plasticson vendéglő.

CSALÁDI REGÉNYTÁR

A művelt katolikus olvasóközönség számára

kiadja a Szent-István-Társulat.

Ára angolvaszonkötésben kötetenkint 1 kor.

Megrendelhető a

Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Megjelent!

Szekrényi Lajos fordításában.

Lewis Wallace, **Ben-Húr**, regény Krisztusról, két díszes kötet, 399 és 397 lap, 101 képpel Ára a két kötetnek 12 korona.

Sienkiewicz **Henrik, Quo vadis?** regény Nero császár korából, két díszes kötetben 289 és 303 lap, 86 képpel. Lengyelből és teljesen a lengyel eredeti szerint tarva. A két kötet ára 9 korona.

Sienkiewicz **Henrik, Volyodyjovszki ur**, (a kis lovagi tört. regény a lengyel-török háború korából. A két kötet (290 és 283) lap ára díszkötésben 8 korona 40 fillér.

Dr. May **Károly, Karácsony**, Utazási regény. A 600 lapot tartalmazó kötet ára díszkötésben 6 korona.

Kaphatók a **Magyarság** kiadóhivatalában.

BUDAPEST,

VIII., Szentkirályi-u. 28.

A magyar nemzet története.

Elbeszéli Bodnár Gáspár.

Két kötet.

Szép félvaszonkötésben, színes borítékban 1 kor. 20 fill.

Megrendelhető a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában (Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28.)

GOBESAGOK "Kacagató székelyhistoriák"

Postaköltséggel együtt 1 K. 40 F. érte küldi: PETERFY TAMÁS BUDAPEST, Király-utca 28.

A MAGYAR FÖLD.

Két kötet. Irta Szűcs János. Két kötet.

Szép félvaszonkötésben, színes borítékban 1 kor. 20 fill.

Magyarország földrajzának ezen népies ismertetését nem ajánljuk eléggé a nép- és olvasóköröknek, valamint hazánk földrajzi leírása iránt érdeklő olvasóink figyelmébe. Érdekes és tanulságos tartalma egyaránt ajánlatossá teszi megismerését.

Megrendelhető a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.)

ANGOL BŐRBUTOROK: háló-, ebédlő-, szalon-, ülőbutor, függönyök, a legmodernebb kivitelben, ugyszintén mindennemű kárpitos-javítások jutányos árban elfogadtatnak **Rosenberg Sámuel**, Budapest, Csengery-utca 66. szám.

BUTOROK a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig legjutányosabban kaphatók úgy készpénzért, mint részletfizetésre **EHRENTREU** és **FUCHS** testvéreknek Budapest, VI., Teréz-körut 8. (Andrássy-ut közelében). Képes árjegyzék ingyen és bérmentve

Ez az alkalom csak most van, ne mulassza el senki és vásárolja a lent felsorolt cikkeket, mert azokat mélyen leszállítva áron alul adjuk el.

1 finom 50 rőfös rumburgi vászon	9.— frt	1 ruhára való finom fekete kamgarn,	1 smyrna imit. szőnyeg ^{360/230}	8.— frt
1 vég lepedővászon	7.50 "	130 széles.....	3 drb ágy- és asztalterítő, finom	
1 teljes vég kanavász	3.50 "	1 remek flanel-pongyola 3.—, 4.—, 5.— "	minőségű.....	4.50 "
1 vég damast ágyneműre való	7.— "	1 legfinomabb női szoknya, finom	ugyanaz finomabb.....	5.50 "
1 vég tollharat	6.50 "	clothtal.....	legfinomabb.....	7.50 "
1 vég finom chiffon	6.— "	1 finom női felsőszoknya.....	1 ablakra való szőrfüggöny.....	1.25 "
1 tucat férfi vászonzebkendő	1.50 "	1 legujabb Havelok nőknek.....	nehéz minőségű.....	1.75 "
1 tucat női francia batisztkendő	1.75 "	1 finom posztókabát leánykáknak.....	a legnehezebb.....	4.50 "
1 finom női vászoning —.65, —.75, —.95		1 nyakcica, valódi szőrméből 1.50 és feljebb.	1 ablakra való csipkefüggöny, fehér	
1 legfin. chiffon ing — 1.20, 1.50, 1.80		Jelen árakat megvételre ajánljuk, mert többé raktáron nem	vagy crém színben.....	2.50 "
1 női hálókötös, himz. —.85, 1.05, 1.25		lesznek.		

Minden vevő 20 korona megrendelésnél ingyen kap egy imit. smyrna-szőnyeget.

HERCZEG és HORVÁT Budapest, Kerepesi-ut 52.

Minden szó 3 fill.
Vastagabb betűből 5 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK

A legkisebb hirdetés
ára: 30 fillér.

A Magyarság minden előfizetőjének egy 10 szóból álló apróhirdetést havonként 10-szer ingyen közlünk.

Az apróhirdetésekre beérkezett kérdésközpontokhoz ingyen felvilágosítást adunk, ha a tudakozó a szükséges válaszbélyeget beküldi. Ha valaki körülményesebb értesítést kíván, a szükséges válaszbélyegen feltűnt még 10 fillér küldendő.

Aranyfény világitóestek
a legjobbak
egy darab ára 60 fill. Lilliput 40 fill.
Vidékre utánvétellel.

Butort
és kárpitos munkákat részletesre is ad Lőwy Lipót, VI., Lázár-utca 18.

Domonkos Lajos
uri és női cipész mester
Budapest, Teréz-körút 32.
Ajánlja dusan berendezett raktárát saját készítményű uri-, női- és gyermek-cipőkből a legolcsóbb árban. — Mértékszerűen megrendelések jutányos árban és pontosan eszközöltetnek.

Aranyfény BUDAPEST
Központi iroda:
VIII., József-körút 43.
Üzlet:
II., Fő-utca 18. sz.

Butorozott szoba.
Aggteleki-utcában 15-ik házszám, I. em., 10. ajtó szám alatt csinosan butorozott külön bejárattal szoba egy urnak azonnal kiadó. Reggeli és ebéd is kapható.

Szines fényképnagyításokat
«Photochromotypia» művészi esztétikus festve, 50/70 cm. nagyságban, papírképpel együtt szállít bármilyen fénykép után 6 koronáért Buchwald Lajos Budapesten, Vörösmarty-utca 3/b. Vidéki képviselők kerestetnek.

Figyelem!
Ha van az országban Péter Zakariás nevű ember értesítse Péter Zakariást, Székely-Kévé.

Két kis
Singer varrógép olcsón eladó. Izabella-tér 3. Habán.

Pénzkölcsönt!
Kis- és nagybirtokosoknak, kiknek birtokait nagy kamatu adósság terheli és ezt olesó kamatos pénzzel akarja kifizetni, avagy ha új kölcsönt akar felvenni, oly pénzt, melyre csak 4% kamat fizetendő s mely kamattal a tőke is förlésztrve lesz s adós bármikor felmondhat, a pénzüntézet azonban nem mondhat fel, teljes bizalommal forduljon **Grünfeld S.-hez** Budapest, Király-u. 23. sz.

1 forint
heti részletre elegáns férfiruhák mérték szerint olcsó áron kaphatók. Weisz Jakab József-körút 31/a.

LINTEBNER ÖDÖN
vendéglője
Soroksári-utca 41. szám.

Kitűnő magyar konyha, hamisítatlan magyar borok. Különösen ajánlom saját termései 6-budai vörös és Rizling-boraimat. Kedvező ebéd- és vacsora-béret. Szép kerti helyiség az udvarban. Pontos és figyelmes kiszolgálás.

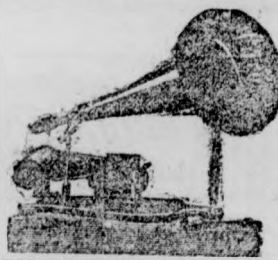
Szobákat
csekély díj mellett közvetít «Fővárosi Lakásközvetítő» Kossuth Lajos-u. 16. 286/A

Lakásokat
csekély díj mellett közvetít «Fővárosi Lakásközvetítő» Kossuth Lajos-u. 16. 286/A

Huszár Károly
cimer és címtábla festő.
Készít: fa, vászon, bádög, öntött és üveg-címtáblákat. Specialista üveg-címtáblák készítésében.
Budapest, IX., Soroksári-u. 21.

Legolcsóbb pénzkölcsönök.
250 kor. ár kezdve 5 kor. 48 fill. tőkekamat törlesztésére, Tiszviselőknök 1000 koronán kezdve kezesség nélkül fizetési előjegyzésre. Ingatlanli kölcsönök 4—8 % ra. Minden tekintetben megbízhatóság. Alvinczi Sz. bankképviselete Üllői-ut 29. II. em. (Válaszbélyeg.)

Zenedét végzett
zongora tanítónőnek ajánlkozok mérsékelt áron. Mária-utca 5., II. 29.

Phonograph!!!
legszebb mulatság, tiszta, szép hanggal, értelmes előadással
Kellner és Steiner
Király-utca 58. szám.
Képviselek kerestetnek.

Sportkedvelők és kerékpározók figyelmébe.
Motor- és kerékpár-gummitak.
Kerékpárokat Merkur, Champion, Courir, Mars-kerékpár, alkatrészek a legjutányosabb árban szállít vidékre is **POLACSEK JÓZSEF** és TSA szakmechanikai, elektrotechnikai és kerékpár-gyártó cég. — Budapest üzlet és raktár: VI., Andrássy-ut 61. gyár, VI., Eötvös-u. 37. — Angol Tennis-labdák raktáron. Árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk. — A magyar távirati iroda szállító. 295

Minden öszülő egyének nélkülözhetetlen a **Tábor-féle Haj-Regenerateur** mely csakis Tábor gyógyszer-tárában kapható. — Ára 2 korona.
Ez nem hajfestő! Ártalmatlan! Szintelen folyadék!
Sem a kézen, sem a fejbőrön, sem a ruha szövetén semmi foltot nem hagy és épp oly egyszerűséggel használjuk, mint mikor vízzel bekenjük a fejünket. Az ősz haját 8—10 nap alatt olyan színűre varázsolja, mint az fiatal korában volt, anélkül, hogy festené. Férfi és nő egyaránt biztos eredményvel használhatja. Hatásáért elvállalom a kezességét! — Arc szépítésére a leghatásosabb a **csoda-crém**. Szeplőt, májfoltot és minden arc-tisztítatlanságot 4—5 nap alatt eltüntet és nem engedi, hogy újra kiűssön. Hatásért teljes szavatosságot vállalok. Ára 1 korona, hozzávaló szappan 70 fillér.
Fenti szerek kizárólagos megrendelési helye: **Tábor Gyula gyógyszer-tára Aliberi-Irsán.**

Figyelem! Cégtünk új kedvezményt nyújtunk, hogy minden vevőnek, ki 12 forintot meghaladó rendelmenyt tesz, a saját arcképe vagy bármely tetszés szerinti kis fénykép után egy **életnagyságu fényképet** teljesen ingyen készit hű kivételben, 60 cm. magasságban, csupán a díjazott keretért (passe-partout), amelyben az életnagyságu fénykép foglaltatik, az önköltségeknek, 1 frt 50 krt számítunk.
Az ipar 12 forint 1 darab összecusukható vaságy acél-sodrony-betéttel, 3-rétli matracal és terítövel.
csodája! 12 forint 50 krajcár egy darab selyempaplan fodorral és zsebbel, minden színben, 125 cm. széles, 180 cm. hosszú.
Megrendelhető csakis **GIGHNER ÜESTVÉREK BUDAPEST.** Múzeum-körút 27.
Pa-lau- és matracgyár, szőnyeg- és vasbutorraktár.
Arjegyzéket bérmentve és ingyen küldünk.

Vasvári Simon férfiszabó-üzlete Budapest, Erzsébet-körút 58. szám (Király-utca sarok).
Előkelő szabás. * Pontos kiszolgálás. * Francia és angol divat

BUTOROK. Háló-, ebédlő- és szalon-butorok, ugy készpénzért, mint részletfizetésre, árfelemelés nélkül olesóbban, mint bárhol kapható Erzsébet-körút 48. szám, Royallal szemben **Buchinger I.** butoriparosnál.

Budapestre utazók becses figyelmébe! **FOGAK 2 forinttól** és teljes fogsorokat rágásra heilleszt 24 óra alatt jótállással, a gyökér eltávolítása nélkül. Eltört és nem jól illő fogsorok javítása 2 óra alatt 1 frttől. Amerikai fogműterem tulajdonos **Kovács I. Károly-körút 9.** (Gróf Hadik-palota) II. emelet, 8. Található: reggel 9-től délután 6-ig. — Vasár- és ünnepnapokon is.